

OSMANLI DEVLETİ (1299 – 1922)

KURULUŞ DÖNEMİ (1299-1453)
KURULUŞ DÖNEMİ (1299-1453)

Osmanoğulları'nın Anadolu'ya Gelişi

- Osmanlı Devleti'ni kuranlar, Oğuzların Bozok koluna bağlı Kayı Boyu'ndandır.

- Kayı Boyu Anadolu Selçuklu Devleti tarafından önce Ahlat'a, sonra Ankara Karacadağ'a, son olarak Söğüt ve Domaniç'e uç beyliği olarak yerleştirildiler.

Balkanlar'ın Durumu

- Bulgar Krallığı, Macar Krallığı, Eflak ve Boğdan prenslikleri ile Sırp ve Rum despotlukları vardı.
- Bu devletler Bizans ile mücadele halindeydiler.

Anadolu'nun Durumu

- Anadolu'daki Türk beylikleri birbirleriyle hâkimiyet mücadelesi içindeydiler.
- Bizans'ın Anadolu toprakları tekfur denilen valiler tarafından yönetiliyordu.
- Doğu Karadeniz'de Trabzon Rum Devleti bulunuyordu.
- Akdeniz, Ege ve Karadeniz kıyılarında Venedik ve Ceneviz kolonileri vardı.

Osmanlı Devleti'nin Büyümesini Kolaylaştıran Etmenler

- İç karışıklıklar yaşayan Bizans ve Anadolu Selçuklu Devleti'nin arasında Uç Beyliği olarak kurulması,

- Beylikler arasındaki mücadeleye karışmaması
- Bizans tekfurları arasındaki mücadelelerden yararlanması
- Bizans'la mücadeleye öncelik vermesi (cihat anlayışı)
- Fethettiği yerlerde iskan siyaseti uygulaması
- Avrupa'da Yüzyıl Savaşları'nın olması
- Kuruluş Dönemi padişahlarının ileri görüşlü olması
- Doğudan gelen Türkmen göçleriyle desteklenmesi

OSMAN BEY DÖNEMİ (1281 – 1326)

- Osman Gazi her ne kadar 1299 'da bağımsızlığını ilan etse de asıl kuruluş tarihi Bizans'ı Koyunhisar'da yenilgiye uğrattığı yıl Osmanlıların kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir.
- Anradolu'daki Beyliklerle iyi geçinerek dostça ilişkiler kurduğundan Batı'dan yapılan saldırılarda ne zaman başı sıkışsa Anadolu'daki beylikler tarafından desteklenmiştir.
- Ahilerin desteğini alması
- Bizans tekfurlarından Yarhisar, İnegöl, Bilecik, Yenişehir, Mudurnu, Karacahisar ve Mudanya alınarak topraklarını büyütüştür.
- İlk Osmanlı parası basıldı (bakır para).

ORHAN BEY DÖNEMİ (1326 – 1362)

- Bizans'tan Bursa alınarak başkent yapıldı (1326).
- Bizans ile yapılan Maltepe (Palekanon) Savaşını kazandı,
- İznik ve İzmit alındı (1329).
- Karesioğulları beyliği alınarak, Anadolu Türk birliğini sağlama yolunda ilk adım atılmıştır (1345).
- Karesi donanması Osmanlı Devleti'ne geçti ve bu sayede Rumeli'ye geçişi kolaylaştırdı.

- Bizans'a yardım karşılığında Çimpe Kalesi alındı (1353). Böylece Osmanlı Devleti Rumeli'de ilk defa toprak almış oldu.
 - Tekirdağ, Çorlu ve Lüleburgaz alındı.
 - Ahilerden Ankara alındı (1354).
 - İlk düzenli ordu kuruldu. (Yaya ve Müsellem)
 - İlk medrese açıldı. (İznik-1331)
 - İlk divan teşkilatı kuruldu.
 - İlk vezirlik oluşturuldu.
 - İlk donanma oluşturuldu.
- İlk defa illere kadılar ve subaşılar gönderildi.
- Rumeli'de alınan topraklara Anadolu'dan getirilen Türkmenler yerleştirildi. (İskan Siyaseti)
 - İlk imarethane (aşevi) açıldı.
 - İlk gümüş para basıldı.
 - Ve böylece beylikten devlete geçildi.

I.MURAT DÖNEMİ (1362 – 1389)

Anadolu'da Gelişmeler

- Germiyanogullarından çeyiz yoluyla toprak alındı. Kütahya, Simav, Emet ve Tavşanlı çeyiz olarak Osmanlılara geçti.
- Hamitogulları'ndan para karşılığı Akşehir, Beyşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Isparta'yı aldı.
- Karamanogulları itaat altına alındı.

Balkanlar'da Gelişmeler

- Bulgarlarla yapılan Sazlıdere Savaşı kazanıldı, Edirne alındı (1363). Böylece Bizans'ın Balkanlarla bağlantısı kesildi.
- Haçlılarla yapılan Sırp Sındığı Savaşı kazanıldı (1364) (İlk Osmanlı-Haçlı Savaşı).
- Edirne başkent yapıldı. Bulgaristan Osmanlı himayesine alındı.
- Sırlarla yapılan Çirmen Savaşı kazanıldı, Sırlar vergiye bağlandı.(1371)

• Sırplarla yapılan Ploşnik Savaşı kaybedildi. Bu savaş Osmanlı Devleti'nin ilk yenilgisini oldu.(1388) Ploşnik olayından sonra Türklere karşı Balkanlarda ittifak kuvvetlendi.

Bunun üzerine Haçlılar ile Osmanlılar **Kosova**'da karşılaştılar ve haçlılar ağır bir şekilde Türk kuvvetlerine yenildiler (1389). Savaş meydanını gezerken I. Murat Miloş adında bir Sırp askeri tarafından hançerlenerek şehit edildi.

I. Kosova Zaferi, Türklerin, balkanlarda tutunabilmek için verdiği mücadelelerin en büyüklerinden biridir.

Bu zafer, Balkanların Türk topağı durumuna geldiğini kanıtladı. Balkanlar'da Türk hâkimiyeti sağlandı.

Sırlar Osmanlı egemenliğine girdiler. Tuna Irmağı'nın güneyinde Osmanlılara karşı çıkabilecek bir güç kalmadı. Türklere Orta Avrupa yolu açıldı.

Not:

I. Murat, Balkanlar'da Türk hâkimiyetini sağlamıştır.

Edirne'yi başkent yapmıştır.

Osmanlı Ordusu'nun temeli olan **Kapıkulu** (Yeniçeri) askeri teşkilatını kurdu.

Germiyan beyinin kızını oğlu Bayezit ile evlendirerek bu beyliğin topraklarının bir bölümünü çeyiz olarak Osmanlı topraklarına kattı.

I. Murat'ın Rumeli'de ele geçirdiği topraklarda gösterdiği tutum halkın devlete bağlanmasını sağladı.

I. Murat Döneminde Teşkilatlanma Çalışmaları

- «**Ülke hükümdar ve oğullarıdır**» anlayışı getirilerek merkezi otorite güçlendirilmeye çalışıldı.
- Veziriazamlık ve Kazaskerlik kurumu oluşturuldu.
- Defterdarlık kurumu oluşturularak ilk bütçe hazırlandı.
- Rumeli Beylerbeyliği kuruldu (Merkez: Makedonya'nın Manastır şehri).
- İlk kez Tımar Sistemi uygulanmaya başlandı.
- İlk kez Pencik Sistemi uygulandı.
- **Pencik Sistemi** : Savaşlarda ele geçirilen esirlerden, askerlikte kullanılmak üzere beşte birinin alınmasıdır.

I. BAYEZİD (YILDIRIM) DÖNEMİ (1389 – 1402)

- ilk kez Anadolu Türk Birliğini sağladı. (Germiyoğulları, Hamitoğulları, Menteşeoğulları, Saruhanoğulları, Aydınoğulları, Karamanoğulları, Candaroğullarının Kastamonu kolu ve Kadı Burhanettin Devleti'ni aldı)

Harita 2.3: Yıldırım Bayezid Dönemi'nde, Osmanlı Devleti'nin Anadolu sınırları

- İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezit'tir. (İstanbul'u 4 defa kuşatmıştır)
- Anadolu Hisarı'nı yaptırdı. (Güzelce Hisar)
- Bulgaristan üzerine sefer yapıldı ve Tuna Nehri'ne kadar sınırlar genişletildi.

Niğbolu Savaşı (1396) **(Osmanlı Devleti - Haçlılar)**

- Osmanlı Devleti İstanbul'u kuşatınca Bizans Avrupa'dan yardım istedi.
- Savaşı Osmanlı Devleti kazandı.
- Bulgar Krallığı'na son verildi, Bulgaristan Osmanlı topraklarına katıldı.
- Bosna-Hersek Osmanlı Devleti'ne bağlandı.
- * Halife Yıldırım Bayezid'e «**Sultan-ı İklim-i Rum**» unvanını verdi.

Ankara Savaşı (1402) (Osmanlı Devleti - Timur İmp.)

Nedenleri :

- Timur'un Çin'e yapacağı doğu seferi öncesinde batıda güçlü devlet istememesi
- Her iki hükümdarda da Türk cihan hâkimiyeti fikrinin olması
- Yıldırım Bayezid'in ortadan kaldırdığı Anadolu beylerinin Timur'a sığınarak onu kışkırtmaları
- Timur'dan kaçıp Osmanlı'ya sığınan Celayir ve Karakoyunlu hükümdarlarının Timur'a teslim edilmemesi
- Timur ile Bayezid arasında hakaret dolu mektuplaşmalar

Sonuçları :

- Osmanlı Devleti savaşı kaybetti.
- Yıldırım Bayezid ile oğlu Şehzade Mustafa esir düştü.
- Anadolu beylikleri tekrar kuruldu, Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- Osmanlı Devleti yıkılma tehlikesi geçirdi.

- İstanbul'un fethi gecikti, Balkanlarda fetihler durdu.
- Timur Osmanlı topraklarını Yıldırım Bayezid'in 4 oğlu arasında paylaştırdı.
- 11 yıl süren Fetret Devri başladı.

FETRET DÖNEMİ (1402 – 1413)

- Osmanlı Devleti Fetret döneminde Balkanlarda toprak kaybetmemiştir.
- Nedenleri; Tımar sistemi, İskân politikası, Hoşgörü siyaseti ve bir haçlı seferinin olmaması.
- 11 yıl süren taht mücadelelerinden sonra I.Mehmet (Çelebi) tek başına ülkeye hakim olmuştur.

I. MEHMET DÖNEMİ (Çelebi) (1413-421):

Fetret Devri sonunda kardeşlerini yenerek tek başına tahta oturdu.

Dağılan Anadolu birliğini yeniden sağladı. Bunun için Aydınoğullarından İzmir'i, Karamanoğullarından Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir'i aldı. Mentешеoğulları ve Tekeoğulları da Osmanlılara bağlılıklarını bildirdiler.

Osmanlı-Venedik Savaşı (1416):

Venediklerin Osmanlı ticaret gemilerine saldırması üzerine Gelibolu tersanesi daha da gelişti ve burada hazırlanan bir donanma, 1416'te, Ege denizine açıldı.

1416'da Marmara adası ile Gelibolu arasında Çalı Bey komutasındaki Osmanlı donanması Venediklerle yapılan ilk deniz savaşında yenildi. Çalı Bey şehit edildi. Osmanlılar bu donanma savaşında yenildiler ama tecrübe kazandılar. Venediklerle yapılan bu savaş 1430 yılına kadar devam etti. II. Murat döneminde (1430) yılında Selanik, Yanya ve Serez Osmanlı topraklarına katıldı. Ayrıca Orta ve Güney Arnavutluk'da da Osmanlıların egemenliği kuruldu.

Şeyh Bedrettin ve müritlerinin çıkardığı isyan bastırıldı

Timur'un elinde tutsak olan şehzade Mustafa'nın isyanı bastırıldı.

Balkanlar'da otorite yeniden sağlandı.

1421'de ölümü üzerine yerine oğlu II. Murat geçti.

Not:

1. I. Mehmet; Osmanlı Devleti'ni yeniden eski gücüne kavuşturmuştur. Bu nedenle devletin ikinci kurucusu olarak kabul edilir.
2. Devrin en önemli olayı Şeyh Bedrettin olayıdır, idam edilmiştir.

II. MURAT DEVRİ (1421-1452)

-II. Murat, hükümdar olduktan sonra Bizans İmparatorluğu Mustafa Çelebi'yi yeniden ayaklandırmıştır. II. Murat bu isyanı bastırarak Mustafa Çelebi'yi idam ettirmiştir. Bu olaydan sonra Bizans'ın bu tutumundan dolayı II. Murat, Bizans'ı cezalandırmak için İstanbul'u kuşatmıştır. Bizans İmparatoru da bu durum karşısında bu defa da II. Murat'ın 13 yaşındaki kardeşini isyan ettirmiştir. Bu isyan Karaman ve Germiyan beyliklerinin kuvvetleriyle desteklenmiştir ve Bursa'nın kuşatılması üzerine II. Murat İstanbul kuşatmasını

kaldırmış ve isyanı bastırmıştır.

II. Murat yaptığı faaliyetler;

- Anadolu'da Türk birliğini güçlendirmeye çalışmıştır.
- Balkanlarda; Sırp, Eflâk, Macar kuvvetlerine önemli kayıplar verdirildi.
- Balkanlardaki toprakların büyük kısmı-Sırbistan ve Belgrat dışındaki yerler; Osmanlı ülkesine katıldı.

1443'te Macaristan, Lehstan, Sırbistan, Bosna ve Eflâk, Papalığın da desteğini alarak harekete geçip Osmanlı kuvvetlerini yendiler. Bu sırada Anadolu'da bulunan II. Murat, Karamanoğulları ile antlaşma yaparak Rumeli'ye geçti. **İzlandi Geçidi, Derbend ve Yalvaç'ta** yapılan savaşları, Osmanlı kuvvetleri kaybetti.

Bunun üzerine II. Murat, Macarlarla **Edirne-Segedin** Antlaşması'nı yaptı (1444). Bu antlaşma ile Osmanlılar bir miktar toprak kayıp etmişlerdi. Yapılan antlaşmaya göre:

1. Sırp Krallığı yeniden kurulacak ve Osmanlı Devleti'ne vergi verecekti.

2. Macaristan korumasındaki Eflâk, eskiden olduğu gibi Osmanlılara vergi verecek.
3. Tuna Nehri sınır olacak.
4. Antlaşma 10 yıl geçerli olacaktı.
5. Her iki taraf anlaşmaya sadık kalacaklarına dair kutsal kitap üzerine yemin ettiler

Not: Edirne-Segedin Antlaşması, Osmanlıların Rumeli'ye geçtikten sonra Haçlılarla yaptığı ilk antlaşma olması nedeniyle önem taşır.

Daha sonra Sultan II. Murat, Karamanoğullarının tutumlarından dolayı devrin alimlerinden fetva alarak bunların üzerine gitti. Karamanoğlu Beyi İbrahim Bey Osmanlılardan savaşmaktan çekinerek anlaşma yolunu seçti.

Sultan II. Murat bu anlaşma sonunda yorulduğunu ileri sürerek tahtı oğlu II. Mehmet'e bırakarak Manisa'ya çekildi.

Varna Savaşı (1444):

Balkanlar'da Osmanlıların bu yenilgileri Haçlılarda Türklerin Avrupa'dan atılacağı umudunu güçlendirdi. Bu nedenle Macarlar II. Murat'ın da tahtan çekilmesini kendileri için kaçırılmayacak bir fırsatı olarak değerlendirdiler. Edirne-Segedin antlaşmasını bozarak bir Haçlı ordusu oluşturular.

Haçlıların harekate geçmesi üzerine Vezir Candarlı Halil Paşa, II. Mehmet'ten babası II. Murat'ın ordunun başına geçmesini isteyen bir mektup yazdırdı.

II. Murat, bu istek üzerine ordunun başına geçerek Varna Savaşı'nda Haçlı Ordusu'nu ağır bir yenilgiye uğrattı (1444).

-Bu zafer Balkanlar'da Türk hakimiyetini yeniden sağladı ve bu savaştan sonra Bizans'ın umutları kırıldı.

-Yeni fethedilen topraklarda izlenen siyaset gereği; Anadolu'dan getirilen Türk boyarı, Bulgaristan'a yerleştirildi.

Varna Savaşı ile Osmanlı Devleti daha önceki yenilgilerin etkisini sildi ve Balkanlardaki Osmanlı egemenliğinin kalıcılığı arttı.

II. Kosova Savaşı (1448):

Erdel Beyi Jan Hunyad; Varna'da uğradığı yenilginin izlerini silmek ve bu savaşta ölen Macar kralının intikamını almak için Eflâk

prensini de yanına alarak; Bohemya, Polanya ve Almanlardan sağladığı kuvvetlerle Sırbistan'ı işgal etti ve Tuna'ya doğru harekete geçti. Bunun üzerine Padişah II. Murat, Jan Hunyad'ı **Kosova**'da savaşmaya mecbur etti. Savaş Osmanlıların zaferiyle sona erdi (1448). Tuna'nın güneyi

Osmanlı egemenliğine geçti. Osmanlıların Balkanlarda kazandığı zaferlerin en büyüklerinden bir olan **İkinci Kosova Savaşı** Türklerin Balkanlarda kesin olarak yerleşmesini sağladı.

Savaşın Önemi;

-Bu savaştan sonra balkanlarda Türk hâkimiyeti kesinleşti.

-Haçlılar Türklerin Avrupa'dan atılamayacağını kabul ettiler ve bu savaştan sonra uzun yıllar bir daha saldırmaya cesaret edemediler.

-Bizans için kurtuluş ümidi kalmadı.

Not 2:

-II. Murat, Ankara Savaşı'ndan sonraki bütün olumsuzlukları ortadan kaldırarak Osmanlı Devleti'ni tekrar eski gücüne getirmiştir.

-Kendi arzusuyla tahtı oğluna bırakan tek padişahdır.

- TEST -

1. Osmanlıların Bizans ile yaptığı ilk savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) **Koyunhisar** B) Ploşnik C) Maltepe D) Çimpe E) Hittin

2. Aşağıdakilerden hangisi, Kuruluş Devri Osmanlı padişahlarının siyaseti olarak gösterilemez?

- A) Bizans'ın iç karışıklıklarından faydalanma
B) Akrabalık yolu ile beyliklerinden toprak alma
C) Anadolu Türk birliğini sağlamaya çalışma
D) **Avrupalı devletlere karşı denge politikası izleme**
E) Balkanlarda iskan siyaseti uygulama

3. Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü artırması ve Rumeli'ye geçme imkanını elde etmesi aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

- A) İlk düzenli ordunun kurulması
- B) İpek Yolu'nun önem kazanması
- C) Moğol istilasının Bursa'ya kadar gelmesi
- D) Anadolu Türk birliğinin sağlanması
- E) Karesioğulları'nın Osmanlı Devleti'ne katılması

4. XIII. yüzyıl sonlarında kurulan Osmanlı Beyliği'nin kısa bir süre sonra Rumeli'ye geçmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Doğu'da Türk – İslâm beyliklerinin olması
- B) Doğudan gelen Türkmen göçlerinin nüfus yoğunluğuna neden olması
- C) Rumeli'de siyasi otoritenin zayıf olması
- D) Osmanlı Beyliği'nde taht kavgalarının başlaması
- E) Hâkimiyet anlayışı

5. Osman Bey zamanında fetihler aşiret kuvvetleri ile gerçekleştirilirken sınırların genişlemesi ile Orhan Bey zamanında yaya ve müsellemler birliklerinin, I. Murat zamanında Yeniçeri Ocağı'nın kurulduğu görülür.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Düzensiz ordu, sınırların genişlemesiyle yetersiz kalmıştır.
- B) Osmanlı askeri teşkilatı sürekli bir gelişme göstermiştir.
- C) Türkmen göçlerinin kesilmesi Yeniçeri Ocağı'nın kurulmasını gerektirmiştir.
- D) I. Murat Devrinde Osmanlı Devleti'nin disiplinli ve devamlı bir ordusu vardır.
- E) Osmanlı Devleti sürekli büyüme içerisindedir.

6. Osmanlı Devleti, fetihlerinde işgal ve istila amacı gütmemiştir. Fethedilen yerler yerleşim yeri olarak görülmüş, uygulanan tımar sistemi ile halkın toprak sahibi olması sağlanmış ve inanç hürriyeti tanınmıştır.

Bu durumun neden olduğu en önemli sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin mutlak merkeziyetçi imparatorluğa dönüşmesi
- B) Yapılan fetihlerin kalıcı olması
- C) Balkan milletlerine kültürel baskı yapılması
- D) Avrupalıların Türkleri, Balkanlardan atma girişimlerinin başlaması
- E) Anadolu beyliklerinin Osmanlı Devleti'ni desteklemesi

7. Selçuklular zamanında devlet içinde küçük beylikler halinde yaşayan atabeylikler vardı.

Osmanlılarda böyle bir durumun olmayışı aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Devletin hükümdar ve soyundan gelenlerin ortak malı olması
- B) Güçlü bir merkezi yönetimin kurulması
- C) Beyliklerin Osmanlı Devleti'ne bağlanması
- D) Osmanlı devlet yönetiminin Selçuklulara benzemesi
- E) Osmanlı devlet örgütünde Bizans'ın örnek alınması

8. Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde görülmemiştir?

- A) Anadolu Hisarı'nın yapılması
- B) İlk defa Rumeli'ye geçilmesi
- C) İstanbul'u kuşatma çalışmalarının başlaması
- D) İslâm birliğinin gerçekleşmesi
- E) Osmanlı Devlet örgütünün askeri ve idari alanlarda teşkilatlanması

9. Osmanlı Devleti'nin Anadolu siyasi birliğini sağlaması ilk defa hangi dönemde gerçekleşmiştir?

- A) Orhan Gazi B) I. Murat C) I. Bayezid
- D) I. Mehmet E) II. Mehmet

10. Aşağıdaki beyliklerden hangisi Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmamıştır?

- A) Aydınoğulları B) Germiyoğulları C) Karesioğulları
D) Karamanoğulları E) Saruhanoğulları

11. Maltepe (Palekanon) Savaşının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bursa'yı Fethedebilmek için yapılmıştır?
B) Bursa Türkler tarafından alınınca Bizans İmparatoru Bursa'yı tekrar geri almak için
C) Edirne'yi almak için
D) Türkleri Balkanlardan atmak için
E) Bizans'ın Batı'dan yardım alarak Türkleri Balkanlardan atması için

12. Osmanlı Devleti'nde yaşayan Müslüman olmayan toplulukların, din ya da mezhep esasına göre örgütlenip yönetilmesi biçimine millet sistemi denir.

Millet sisteminin,

- I. Toplumunu oluşturan grupların benliklerini koruması,
- II. Toplumda din veya mezhep değiştirmenin yasaklanması,
- III. Osmanlı toplumunun kaynaşması

durumlarından hangilerine neden olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I ve II E) I, II ve III

13. Osmanlılarla Haçlılar arasında yapılan ilk savaş aşağıdakilerden hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Maltepe B) Kosova C) Sırpsındığı D) Çirmen E) Ploşnik

14. Türklerin Balkanlarda tutunmak için verdiği savaşlardan hangisi ile kesinlikle Türklerin Balkanlardan sökölüp atılamayacağı anlaşılmıştır?

A) Maltepe B) Kosova C) Sırpsındığı D) Çirmen E) Ploşnik

Cevap Anahtarı:

1-A, 2-D, 3-E, 4-D, 5-C, 6-B, 7-B, 8-D,
9-C, 10-C, 11-B, 12-A, 13-C, 14-B

Hazırlayan: Ali Vedat AKBULAK

Okul: BAHÇELİEVLER ANADOLU CUMHURİYET LİSESİ TARİH ÖĞRETMENİ

